

tortesting som en av mulighetene. Det er imidlertid en rekke skjær i sjøen før dette kan bli en realitet. Det er betydelige metodologiske utfordringer knyttet til anvendelse av kjøresimulator for kliniske formål. Det er i dag ikke forskningsmessig belegg for å anvende denne teknologien som standard diagnostisk verktøy, og man har liten kunnskap om hvordan kjøreatferden i simulator gjenspeiler kjøreatferden i virkelig trafikk. I tillegg er simulatorsyke ikke så rent sjelden et problem (1). Det er for tiden ingen simulator i bruk i Norge, men oppbygging foregår ved miljøene i Stavern, ved Sunnaas sykehus og i Kristiansand. Forhåpentligvis kan simulortesting bli et tilbud her i landet om noen år.

Anne Brækhus
Knut Engedal
Torgeir Bruun Wyller
 Oslo universitetssykehus

Litteratur

- Henriksson P. Äldre deltagere i körnsimulatorstudier. En kunnskapsöversikt. VTI-rapport 581/2007. www.vti.se/templates/Report____2796.aspx?reportid=7739 (5.1.2011).

Kloning og førerprøve for eldre

Først min kompliment til Tidsskriftets julenummer, som inneholdt mye interessant stoff, ikke minst gjelder det det som har historisk vinkling. Jeg har et par spørsmål: Siv Frøydis Bergs artikkel omhandlet kloningen av sauen Dolly (1). Kan man klonen en sau, skulle jeg i min grenseløse uvitenhet anta at det også skulle være mulig å klonen f.eks. nyre, lever og ledd. Er dette fremdeles fremtidsmusikk, tro?

I en omtale av Legeforeningens dekning i mediene gjengis et oppslag fra Aftenposten, der foreningen foreslår for Vegdirektoratet at sjåfører etter fylte 70 år skal gjennomgå ny førerprøve i tillegg til å fremlegge helseattest (2). Foreningen har også nylig kommet med en høringsuttalelse til Vegdirektoratet (3). Å vurdere kjøreferdighet som sådan er en oppgave for andre instanser enn Legeforeningen. Når det gjelder alvorlige ulykker og spesielt ulykker med døden til følge, viser statistiske data at disse hovedsakelig er forårsaket av menn under 40 år. Hvorfor retter ikke foreningen heller søkelyset mot denne gruppen?

Elling Kvamme
 Oslo

Litteratur

- Berg SF. Skapt av viten. Tidsskr Nor Legeforen 2010; 130: 2499–503.
- Legeforeningen i mediene. Tidsskr Nor Legeforen 2010; 130: 2522.

Om å vite eller begripe

Jon Amund Kyte hadde i Tidsskriftet nr. 22/2010 en spennende og klok leder: *Vi vet mer enn vi kan begripe* (1). Han peker på at naturvitenskapen har frembrakt store mengder data, og undres på om det oppstår behov for helt andre verktøy. Han nevner at samfunnsvitenskapelige spørsmål sjelden kan besvares med testbare hypoteser og at dette ikke skyldes mangel på data. Det skyldes «snarere mengden og kompleksiteten av all informasjon som er tilgjengelig». I biologiske systemer er denne kompleksiteten ofte forårsaket av *tilbakekoblingsløyper*.

Skal man analysere sammensatte systemer, må man dele dem opp i sine enkelte bestanddeler og studere hver del for seg (2). For hver lille del eller faktor kan det lages hypoteser, som eventuelt kan testes etter naturvitenskapelig metodikk. Til slutt må dette imidlertid integreres, slik at man kan forstå helheten. Det enkleste er systemer der de enkelte komponenters virkninger kan adderes. Komponentene i systemet fungerer uavhengig av kontekst. Systemet har ikke tilbakekoblingsløyper, det vil si verken positiv eller negativ feedback. I systemer med feedback, derimot, virker utdata tilbake på inndata i årsakssekvenser, slik at det kan oppstå ikke-lineære sammenhenger (3).

Individer har ulik sensitivitet når det gjelder den patogene effekten av belastende hendelser (2). Ulikheten kan skyldes tidligere erfaringer, genetisk utrustning, personlighet eller sosial klasse. Genenes virkninger av varierer blant annet som funksjon av miljøpåvirkning. Virkningene av mange faktorer er kontekstavhengige (2). Man kan ikke addere faktorer og regne med at de vil ha like stor vekt hos alle, effekten vil variere fra individ til individ. Dette gjelder neppe bare psykiatrien.

Anders Evang
 Oslo

Litteratur

- Kyte JA. Vi vet mer enn vi kan begripe. Tidsskr Nor Legeforen 2010; 130: 2217.
- Kendler KS. Explanatory models for psychiatric illness. *Am J Psychiatry* 2008; 165: 695–702.
- Evang A. Tankebilder, hjerne, følelser og styring. Oslo: Cappelen Akademisk, 2007: 167–79.

RETELSE

Lokalbehandling av akne

Carsten Sauer Mikkelsen, Sonali R. Hansen, Susanne Kroon

Tidsskr Nor Legeforen 2011; 131: 33–4

På side 33 tredje spalte, linje 20, skal det stå: Ansiktet bør renses med et rensmiddel med pH omkring 6,5 morgen og kveld samt etter fysisk belastning ...

Lennox-Gastauts syndrom – forløp og behandling

Caroline Lund, Eylert Brodtkorb, Karl O. Nakken

Tidsskr Nor Legeforen 2011, 131: 24–7.

I nr. 1/2011 på side 27 etter brødteksten skulle det stått:

Vi takker Hrisimir Kostov for tillatelse til bruk av EEG-bildene.